УДК 658.27:339.13:631.12

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ

В. В. КОНДРАТЮК, аспірант[1],
Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки", м. Київ.
https://orcid.org/0009-0000-2155-1846

Сільське господарство тривалий час розвивається в умовах нестабільності, яка особливо поглибилася у зв'язку з військовою агресією російської федерації та негативно впливає на інвестиційну діяльність в усіх секторах економіки. В умовах нестабільності особливо важливо не допускати інвестиційного спаду в сільському господарстві.

Інвестиції є найважливішим чинником досягнення позитивних результатів у сільському господарстві. Так, зменшення фінансування інновацій призводить до зменшення виробництва продукції сільського господарств і навпаки. Технічні та технологічні інновації можуть сприяти підвищенню економічної ефективності в агросекторі завдяки запровадженню ресурсоощадних рішень та оптимізації технологічних рівнів (вибору оптимальної технології, вимог інноваційності агротехніки й економії матеріальних та інших витрат).

Збільшення капітальних інвестицій в інновації на 1% зумовлює зростання валової доданої вартості сільського господарства на 0,9%. Це означає, що, наприклад, в 2023 р. одна гривня капітальних інвестицій викликала зростання валової доданої вартості у сільському господарстві - 9 гривень.

У 2023 році інвестиції (капітальні вкладення) в аграрний сектор України становили 63,8 млрд грн., або 1,7 млрд дол. США. У найкращому довоєнному 2021 році їх рівень складав 68,0 млрд дол. США, або 2,5 млрд дол. США, тобто спад склав у доларовому еквіваленті майже третину.

[1] Науковий керівник д.е.н., професор, член-кореспондент Захарчук Олександр Васильович

Динаміка капітальних інвестицій на розвиток сільського господарства в умовах воєнного часу нестабільна, а загальні обсяги недостатні для його розвитку. Якщо в 2021 довоєнному році вкладення у доларах США становили 2,5 млрд, то у 2022−2023 воєнних роках вони знизилися до 1,5−1,7 млрд. Найкращий результат був у довоєнному 2021 році – 123,3 дол. на 1га. У 2023 році розмір капітальних інвестицій впав та складав 107,4 дол., або на 12,9% менше від показника 2021 року.

З розрахунку на 1 га використовуваних сільськогосподарських угідь підприємствами під час війни це становить лише 95−110 дол. США, що недостатньо, оскільки у світовій практиці прийнято вважати, що умови для стабільного розвитку сільського господарства досягаються, якщо розміри капітальних інвестицій перевищують 150 дол. США на гектар.

В умовах повномасштабної війни виникли негативні тенденції інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення розвитку сільського господарства:

- ✓ погіршення інвестиційного клімату через ризики пов'язані з військовими діями та нестабільністю економіки;
- ✓ руйнування значної частини підприємств сільськогосподарського машинобудування;
- ✓ порушення логістичних ланцюгів поставок імпортної сільськогосподарської техніки;
- ✓ знищення та пошкодження значної частини сільськогосподарської техніки та об'єктів аграрної логістики в зоні бойових дій та на окупованій території.

Нині понад 95,4% усіх інвестицій – це власні кошти підприємств та організацій, 4,6% кредити банків та позики, частка держави майже відсутня. Хоча інвестиційно-інноваційна діяльність агровиробників активізується завдяки різноманітним видам допомоги, зокрема проєктам технічної допомоги, програмам грантової підтримки тощо, які надаються донорськими, гуманітарними та іншими організаціями Європейського Союзу, США, Канади та інших країн.

Для забезпечення нормального перебігу процесів відтворення капіталу у сільському господарстві доцільно, щоб співвідношення між власними і залученими коштами на фінансування капітальних інвестицій було у пропорції відповідно 2/3:1/3. При меншій частці залучених джерел інвестиційні відтворення капіталу агровиробників уповільнюється, а при перевищенні зростають ризики неплатоспроможності. В умовах воєнного часу слід пріоритетно здійснювати заходи щодо сприяння й підтримки інвестиційних проєктів малого агробізнесу.

Крім того, на думку науковців Інституту аграрної економіки, для полегшення доступу аграріїв до кредитів в умовах воєнного стану та програм надання державних гарантій важливою є підтримка аграрного сектору через державну програму «Доступні кредити 5-7-9%». Протягом 2023 року майже 14

тис. агрогосподарств одержали 78,8 млрд грн банківських кредитів на розвиток своєї діяльності. З них за державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%» – 10,9 тис. господарств профінансовано на 44,5 млрд грн.

За програмою «Доступні кредити 5-7-9%» у регіональному розрізі найбільшу підтримку отримали підприємства таких областей:

- Кіровоградська – 4,67 млрд грн виділено для 1 433 господарств;
- Вінницька – 4,5 млрд грн для 1 183 господарств;
- Київська – 4,2 млрд грн для 826 господарств;
- Одеська – 4,18 млрд грн для 952 господарств.

Несталість та воєнний чинник спричиняли зменшення обсягів капітальних інвестицій у розвиток виробництва агропродукції обсягом 0,5–1 млрд дол. США у рік.

Нестабільна динаміка вкладень і порівняно низька інвестиційна активність зумовили не лише недостатні темпи відтворення капіталу, а й рішення інвесторів вкладати кошти у порівняно малокапіталомісткі проекти, що посилило процес декапіталізації сільського господарства. Разом з тим, аграрний бізнес у цей час розвивався все ж на інноваційно-інвестиційній основі, що забезпечувало його конкурентоспроможність та ефективність. Незважаючи на нестійкий характер динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство, здійснюваних за рахунок усіх джерел фінансування та все ж має висхідний характер, враховуючи втрату окупованих територій внаслідок війни.

Основними пріоритетами інвестиційного забезпечення сільського господарства у період військового стану на наш погляд мають стати:

- ✓ першочерговість інвестиційного розвитку сільського господарства у національній економіці як важливого чинника її зростання;
- ✓ першочергова підтримка інвестицій на відновлення матеріально-технічної бази виробників на деокупованих і постраждалих від воєнних дій територіях, на розмінування земель;
- ✓ сприяння в реалізації інвестиційних проєктів малих агровиробників;
- ✓ відновлення матеріально-технічної бази об’єктів соціальної сфери села, водопостачання тощо.

Список використаних джерел

1. Стратегія конкурентоспроможного розвитку інвестиційного та матеріально-технічного забезпечення сільського господарства: наукове видання / за заг. ред. О.В. Захарчука Київ : ННЦ «ІАЕ», 2023. 105 с.

2. Нормативна потреба основних засобів на виробництво сільськогосподарської продукції у воєнний та післявоєнний періоди: наукове видання / [Захарчук О. В., Вишневецька О. В., Навроцький Я. Ф. та ін.]. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2023. 60 с.

3. Захарчук О. В., Кісіль М.І., Нечитайло В.В., Збарський В. К. Формування інвестиційно спрямованих стратегій розвитку фермерських господарств за умов нестабільності: монографія / за ред. М.І. Кісіля, Київ: ННЦ «ІАЕ», 2023, 150 с.

[1] Науковий керівник д.е.н., професор, член-кореспондент Захарчук Олександр Васильович

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МЕХАНІКИ ТА АВТОМАТИКИ АПВ НААН
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК
ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

XII Міжнародної науково-технічної конференції з нагоди 118-ї річниці від дня народження
доктора технічних наук, професора,
віцепрезидента УАСГН
КРАМАРОВА
Володимира Савовича
(1906-1987)

«КРАМАРОВСЬКІ ЧИТАННЯ»

20-21 лютого 2025 року
м. Київ

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL UNIVERSITY OF LIFE AND ENVIRONMENTAL SCIENCES OF UKRAINE
INSTITUTE OF MECHANICS AND AUTOMATICS OF AGROINDUSTRIAL PRODUCTION OF THE NATIONAL ACADEMY OF AGRARIAN SCIENCES OF UKRAINE
STATE BIOTECHNOLOGICAL UNIVERSITY

PROCEEDINGS

XII International Scientific and Technical Conference dedicated to the 118th anniversary of the birth of
Doctor of Technical Sciences, Professor,
Vice President of the UAAS
KRAMAROV
Volodymyr Savovych
(1906-1987)

«KRAMAROV'S READINGS»

February 20-21, 2025
Kyiv

УДК 631.17+62-52-631.3

Збірник тез доповідей XII Міжнародної науково-технічної конференції «Крамаровські читання» з нагоди 118-ї річниці від дня народження доктора технічних наук, професора, віцепрезидента УАСГН Крамарова Володимира Савовича (1906-1987) 20-21 лют. 2025 р., м. Київ / МОН України, Національний університет біоресурсів і природокористування України. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2025. 662 с.

Proceeding of the XII International Scientific and Technical Conference dedicated to the 118th anniversary of the birth of Doctor of Technical Sciences, Professor, Vice President of the UAAS Kramarov Volodymyr Savovych (1906–1987), February 20–21, 2025, Kyiv / MES of Ukraine, National University of Life And Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv: Publishing center of NULES of Ukraine, 2025. 662 p.

В збірнику представлені тези доповідей науково-педагогічних працівників, наукових співробітників, аспірантів та студентів НУБіП України, провідних вітчизняних і закордонних вищих навчальних закладів та наукових установ, в яких розглядаються завершені етапи розробок.

The Proceedings presents abstracts of reports of scientific and pedagogical workers, research staff, graduate students and students of the NULES of Ukraine, leading domestic and foreign higher educational institutions and scientific institutions, in which completed stages of development are considered.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Ткачук В. А. *– ректор НУБіП України, голова організаційного комітету;*
Тонха О. Л. *– проректор з наукової роботи та інноваційної діяльності НУБіП України, заступник голови організаційного комітету;*
Ружило З. В. *– декан факультету конструювання та дизайну НУБіП України, заступник голови організаційного комітету;*
Мельник В. І. *– доцент кафедри надійності техніки НУБіП України, секретар організаційного комітету;*

Члени організаційного комітету:
Автухов А. К. *– завідувач кафедри сервісної інженерії та технології матеріалів в машинобудуванні імені О. І. Сідашенка ДБУ;*
Адамчук В. В. *– директор «ІМА АПВ НААН», академік НААН;*
Альмейда А. – *професор Політехнічного університету Браганси (Португальська Республіка);*
Аулін В. В. – *професор кафедри експлуатації та ремонту машин ЦНТУ;*
Арак М. – *директор Тартуського технічного коледжу м. Тарту (Естонська Республіка);*
Банний О. О. – *заступник декана факультету конструювання та дизайну НУБіП України;*
Бєлоєв Х. *– радник ректора Університету «Ангел Кънчев» в м. Русе, академік Болгарської АН (Республіка Болгарія);*
Борак К. В. *– заступник директора ЖАТФК;*
Братішко В. В. *– декан МТФ НУБіП України;*
Будяй О. В. *– директор ТОВ «Манн+Хуммель Фільтрейшн Текнолоджі Україна»;*
Булгаков В. М. *– завідувач кафедри механіки НУБіП України, академік НААН;*
Василенко М. О. *– завідувач відділу «ІМА АПВ НААН»;*
Васильковський О. М. *– завідувач кафедри сільсько-господарського машинобудування ЦНТУ;*
Войтюк Д. Г. *– професор кафедри сільськогосподарських машин та системотехніки ім. акад. П.М. Василенка НУБіП України, член-кореспондент НААН;*
Герук С. М. *– завідувач кафедри агроінженерії ЖАТФК;*
Джеонг Ілля *– Голова представництва в Україні «HYUNDAI XITESOLUTION» (Республіка Корея);*
Домейка Р. *– декан відділення Агроінженірінгу, Університету Вітаутаса Великого (Литовська Республіка);*
Захарчук О. В. *– завідувач відділу ННЦ «ІАЕ», член-кореспондент НААН;*
Іванишин В. В. *– ректор ЗВО «Подільський ДУ», академік НААН;*
Ковалишин С. Й. *– декан факультету механіки, енергетики та інформаційних технологій ЛНУП;*
Коренко М. *– професор Інституту проєктування та інженерних технологій Словацького аграрного університету в м. Нітра (Словацька Республіка);*

Кувачов В. П. *– декан МТФ ТДАТУ імені Дмитра Моторного;*

Кульгавий В. Ф. *– генеральний директор ВГО «Українська асоціація аграрних інженерів»;*

Кюрчев С. В. *– ректор ТДАТУ імені Дмитра Моторного;*

Литовченко О. В. *– директор ВСП «Ніжинський ФК НУБіП України»;*

Ловейкін В. С. *– завідувач кафедри конструювання машин і обладнання НУБіП України;*

Лопатько К. Г. *– завідувач кафедри технології конструкційних матеріалів і матеріалознавства НУБіП України;*

Лукач В. С. *– директор ВП «Ніжинський агротехнічний інститут» НУБіП України;*

Мельник В. І. *– провідний науковий співробітник відділу науково-технічної інформації НДЧ НУБіП України;*

Мельник В. І. *– професор кафедри оптимізації технологічних систем в рослинництві ДБУ;*

Надикто В. Т*. – професор ТДАТУ імені Дмитра Моторного, член-кореспондент НААН;*

Науменко О. А. *– професор кафедри сервісної інженерії та технології матеріалів в машинобудуванні імені О. І. Сідашенка ДБУ;*

Новак Я. *– професор Університету природничих наук у Любліні (Республіка Польща);*

Новицький А. В. *– завідувач кафедри надійності техніки НУБіП України;*

Ольт Ю. *– професор Інженерного інституту Естонського університету наук про життя (Естонська Республіка);*

Паскуцці С*. – професор Департаменту агроекологічних і територіальних наук (DISAAT) університету Альдо Моро в м. Барі (Італійська Республіка);*

Пилипака С. Ф. *– завідувач кафедри нарисної геометрії, комп'ютерної графіки та дизайну НУБіП України;*

Полянський П. М. *– завідувач кафедри загальнотехнічних дисциплін МНАУ;*

Попа Лукреція *– науковий дослідник Національного інституту досліджень і розробок машин і установок для сільського господарства та харчової промисловості (Румунія);*

Продеус О. В*. – керівник відділу збуту Манн+Хуммель GmbH;*

Роговський І. Л. *– завідувач кафедри технічного сервісу та інженерного менеджменту імені М. П. Момотенка НУБіП України;*

Ромасевич Ю. О. *– заступник декана факультету конструювання та дизайну НУБіП України;*

Ревенко Ю. І. *– доцент кафедри надійності техніки НУБіП України;*

Русінс А. *– директор Улброкського наукового центру Латвійського університету природничих наук і технологій (Латвійська Республіка);*

Саченко В. І. – *Голова Ради Асоціації «Укрмашбуд»;*

Савченко В. М. *– доцент кафедри агроінженерії та технічного сервісу ПНУ;*

Сайчук О. В. *– директор ХДФПК імені В. І. Вернадського;*

Сиволапов О. В. *– директор ТОВ «Індустрія техногруп»;*

Тін Ю Чен - *голова китайського офісу філії університету в Ліньї (Китайська Народна Республіка);*

Фіндура П. *– проректор Словацького аграрного університету в м. Нітра (Словацька Республіка).*

Шарибура А. О. *– завідувач кафедри агроінженерії та технічного сервісу ім. О. Семковича ЛНУП;*

Яковенко І. А. *– завідувач кафедри будівництва НУБіП України.*